

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vypořádání společného jmění manželů komplexně a prakticky, a to s přihlédnutím k případným vnosům a investicím

Téma vypořádání společného jmění manželů a vypořádání případných vnosů a investic je z právního pohledu relativně nekomplikované a soudní praxí již většinou vyřešené. Přesto je to téma v praxi často nesprávně chápané. Možná je to tím, že právníci obecně matematice neholdují a vypořádání společného jmění manželů je tak trochu matematika. Tento článek navazuje na autorovy předchozí poznatky z praxe publikované na stránkách www.epravo.cz, které se setkaly s relativně velkým a pozitivním ohlasem. A v podobném, praktičtějším, duchu se autor zabývá vypořádáním společného jmění manželů v soudním řízení, a to s přihlédnutím k otázce vnosů a investic.

Obecně o zániku společného jmění manželů a jeho vypořádání

Jedním z následků zániku společného jmění manželů (dále jen „SJM“), ke kterému dochází například rozvodem, je vypořádání SJM. Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v účinném znění (dále jen „občanský zákoník“), ve svém ustanovení § 736 a násl. předvídá tři možné způsoby vypořádání SJM.

Tyto jednotlivé způsoby na sebe navazují a vzájemně se vylučují. Preferovaným způsobem je samozřejmě vypořádání SJM dohodou, a to v písemné podobě opatřené úředně ověřenými podpisy obou bývalých manželů. Nedojde-li k dohodě, je kterýkoliv z bývalých manželů oprávněn podat soudu návrh na vypořádání SJM. K uzavření dohody, či k podání žaloby však musí dojít nejpozději do tří let od zániku SJM; okamžikem zániku SJM se přitom v případě rozvodu rozumí den právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Pokud by k tomu v uvedené době nedošlo, uplatní se totiž třetí způsob vypořádání SJM, a to pomocí nevyvratitelné domněnky vypořádání SJM ve smyslu ustanovení § 741 občanského zákoníku.

Z právního pohledu je nejzajímavější samozřejmě soudní řízení o vypořádání SJM.

Soudní řízení o vypořádání SJM

Podá-li jeden z bývalých manželů žalobu na vypořádání SJM, je tím zahájeno soudní řízení, v rámci kterého soud ve stranami navrženém a prokázaném rozsahu stanoví obsah společného jmění manželů, vezme v potaz případné vnosy či investice, a to opět v rozsahu navrženém a prokázaném stranami soudního řízení, a tuto masu majetku a závazků vypořádá podle pravidel stanovených v občanském zákoníku.

V řízení o vypořádání SJM je tedy na obou bývalých manželích, aby aktivně tvrdili a prokazovali jednotlivé prvky SJM, a to ať už v podobě majetku, či v podobě závazků^[1]. A aby navrhovali jejich rozdělení mezi bývalé manžely.

Co do hodnot jednotlivých prvků SJM vychází se předně ze shodných tvrzení obou bývalých manželů a teprve v okamžiku, kdy taková shodná tvrzení nejsou, je třeba hodnotu zjistit znaleckým posudkem^[2].

Samotné vypořádání SJM není právně nijak zvláště komplikované. Jde o to vytvořit množinu majetku,

tedy aktiv i pasiv, spadajícího do SJM, zjistit jeho hodnotu ke dni zániku SJM, respektive ke dni vypořádání SJM, a tuto množinu rozdělit mezi bývalé manžele a tomu, který získá majetek ve vyšší hodnotě, uložit povinnost vyplatit druhému vypořádací podíl. A přitom všem vzít v potaz případnou disparitu podílů.

Určitá specifická pravidla potom nastupují v případě, kdy soud má vypořádávat stavbu v SJM zřízenou na pozemku ve výlučném vlastnictví jednoho z bývalých manželů[3]. Nebo v případě, kdy soud řeší to, koho z bývalých manželů určí vlastníkem nemovité věci v SJM, a jak vypořádá případný úvěr, jehož účelem je financování pořízení této nemovité věci, včetně toho, jak toto vypořádání působí na samotné věřitele[4]. Nebo v případě, kdy se samotné vypořádání SJM vzniklého za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 provádí za účinnosti současného občanského zákoníku, což je tedy většina současných soudních řízení o vypořádání SJM[5]. A samozřejmě při určování disparity podílů[6].

Komplikovat se soudní řízení o vypořádání SJM začíná v případě, kdy některý z bývalých manželů požaduje i vypořádání svého údajného vnosu do SJM či naopak údajné investice ze SJM.

Vnosy do SJM a investice ze SJM obecně

Jak je již uvedeno výše, při vypořádání SJM mohou být řešeny i případné investice z výlučného majetku jednoho z manželů ve prospěch společného jmění manželů, či naopak investice ze společného jmění manželů do výlučného majetku jednoho z manželů. Tedy vnosy či investice.

Výslovně je to uvedeno v klíčovém ustanovení řešícím způsob vypořádání SJM, a to v ustanovení § 742 občanského zákoníku. Dle jeho ustanovení § 742 odst. 1 písm. b) a c) platí, že *každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek a současně každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek.*

A potom podle § 742 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku manžela bylo vynaloženo na společný majetek, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená nebo snížená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.*

To je však co do výslovné zákonné úpravy k vnosům vše. Přitom tato právní úprava vnosů je stejná, jako tomu bylo v předchozím občanském zákoníku z roku 1964 (srov. § 149 odst. 2 občanského zákoníku z roku 1964), až na to, že tehdejší právní úprava výslovně neznala možnost valorizace či redukce vnosů. S přípustností redukce vnosů si však poradila soudní praxe, která tuto možnost i přes absenci výslovné právní úpravy jednoznačně připouštěla a počítala s ní[7]. Nepřihlíželo se však k možné valorizaci vnosů[8].

Současná právní úprava tak vyžaduje, aby při zvažování případného vnosu či investice bylo přihlédnuto ke změně hodnoty tohoto vnosu či investice, a to při porovnání hodnoty ke dni poskytnutí vnosu či investice a ke dni zániku SJM. Objevují se potom názory, že především při valorizaci by se měly zvažovat i další okolnosti, například v podobě tržního růstu konkrétního vnosu[9] či v podobě spravedlivého uspořádání vztahů[10]. Tedy že k otázce valorizace by se mělo přistupovat s určitou rezervou a nikoliv pouze čistě dle textu občanského zákona.

Vnosy a investice prakticky při vypořádání SJM soudem

Soudní řízení o vypořádání SJM je klasickým civilním soudním řízením, které předpokládá aktivitu stran řízení. Stejně jako platí, že soud vypořádává pouze tu část SJM, kterou účastníci řízení

výslovně určí, obdobné základní pravidlo platí i při vypořádávání případných vnosů a investic. Je tedy na bývalých manželích, aby sami aktivně tvrdili a prokazovali konkrétní vnos či investici. Výslovně a jasně to konstatoval Nejvyšší soud například v roce 2007, kdy uvedl, že *soud tak může do vypořádání zahrnout jen ten majetek, který účastníci výslovně učinili předmětem vypořádání; to platí i pro zápočty toho, co bylo vynaloženo ze společného majetku na výlučné majetky manželů a naopak*[\[11\]](#). A podobně toto základní pravidlo zdůraznil znovu v roce 2013, kdy konstatoval, že *vypořádání investice (vnosu) z výlučného majetku do majetku společného předpokládá v obecné rovině tvrzení, že výlučné finanční prostředky (či majetek) jednoho z manželů byly použity ve prospěch zákonného majetkového společenství a současně požadavek investujícího manžela, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek v řízení o vypořádání společného jmění manželů*[\[12\]](#).

Bývalý manžel tak musí aktivně tvrdit a prokazovat existenci vnosu či investice, pokud chce, aby byla vypořádána.

To znamená, že bývalý manžel nemůže být nepříjemně překvapen tím, že mu soud například nepřičte k dobru jeho příspěvek z peněz získaných z dědictví a použitý na stavbu domu v SJM, pokud sám aktivně vypořádání tohoto svého vnosu nenavrhne a existenci vnosu, tedy existenci peněžních prostředků v jeho výlučném vlastnictví, jejich následné použití ve prospěch konkrétního majetku v SJM a jak bude uvedeno dále i to, že tento majetek v SJM ke dni zániku SJM existoval či byl přetransformován do jiného majetku v SJM (tedy nebyl spotřebován), neprokáže. A samozřejmě se musí vypořádat s hodnotou takového majetku. Jeho případná pasivita bude mít za následek, že jeho vnos bude pouze údajným a neprokázaným vnosem a nebude tedy v jeho prospěch soudem vzat v potaz.

Vnosem potom je jen to, co je použito ve prospěch SJM. A obráceně investicí je potom jen to, co je užito ze SJM ve prospěch výlučného majetku jednoho z manželů. Vnosem se tedy nerozumí výlučné prostředky jednoho z manželů, které byly vynaloženy ve prospěch jiného majetku než majetku ve společném jmění, například ve prospěch výlučného majetku manžela[\[13\]](#).

Bývalý manžel, který se domáhá vypořádání vnosu či investice, však musí vzít v potaz další pravidlo vypořádání vnosu či investice, ke kterému dospěla soudní praxe. Je totiž nezbytné, aby konkrétní věc, která byla pořízena ke dni zániku SJM skutečně existovala, respektive nebyla spotřebována či neztratila hodnotu[\[14\]](#). Proto například nebude vypořádán vnos, pokud sice jeden z manželů použije své výlučné prostředky ve prospěch SJM, ale věc či služba, kterou takto pořídí, časem zanikne a ke dni zániku SJM již neexistuje. Typickým příkladem takové situace je dovolená či běžné spotřební věci, které byly zakoupeny a následně spotřebovány. Nebo třeba auto, které sice nakoupili manželé do SJM za výlučné prostředky jednoho z nich, nicméně později to auto prodali a ke dni zániku manželství tak již neexistuje. Pokud by však některý z bývalých manželů například prokázal, že auto bylo za jeho výlučné prostředky do SJM pořízeno, následně prodáno, avšak za utržené peníze bylo koupeno další, které ke dni zániku manželství existuje a je součástí SJM, byla by hodnota tohoto druhého auta, která by byla pravděpodobně nižší, než kupní cena prvního auta, vypořádána ve prospěch tohoto investujícího bývalého manžela jako jeho vnos.

Samotná práce manžela ve prospěch SJM či obráceně práce ze SJM ve prospěch výlučného majetku jednoho z manželů, byť má samozřejmě svou hodnotu vyjádřitelnou v penězích, není považována za vnos či investici, neboť se vychází z toho, že manželé jsou povinni si navzájem pomáhat. Výslovně to uvedl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1128/2005, kde uvedl, že *investicemi vynaloženými ze společného na ostatní majetek jednoho z manželů není práce jednoho manžela vynaložená při rekonstrukci domu druhého manžela*. Stejnou myšlenku potvrdil i o mnoho let později v rozsudku ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1433/2015.

Největší úskalí soudního řízení o vypořádání SJM? Dokazování.

Na několika místech tohoto příspěvku je zdůrazněno, že soudní řízení o vypořádání SJM předpokládá aktivitu účastníků tohoto řízení. A to aktivitu v podobě povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní. Bývalí manželé nemohou spoléhat na to, že soud za ně zjistí, co patřilo do jejich SJM, jak se který manžel podílel na vytvoření SJM a jestli případně není důvod pro vypořádání vnosu či investice a pokud ano, jaká má být hodnota takového vnosu či investice.

Kvalitně shrnul břemeno tvrzení a břemeno důkazní Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1433/2015, ve kterém uvedl, že *obecně platí, že důkazní břemeno ohledně určitých skutečností (§ 120 odst. 1 o. s. ř.) leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí. V některých případech však strana zatížená důkazním břemenem však objektivně nemá a nemůže mít k dispozici všechny potřebné informace o skutečnostech, významných pro rozhodnutí ve sporu, avšak protistrana má tyto informace k dispozici. Jestliže pak strana zatížená důkazním břemenem přednese alespoň opěrné body skutkového stavu, a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení, nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany; nesplnění této povinnosti může mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila.*

Nejvyšší soud tedy akcentoval to, co bývá v soudních řízeních o vypořádání SJM s ohledem na to, že k vypořádání majetku často dochází po dlouhé době poté, co byl konkrétní majetek pořízen, problematické. A to tu skutečnost, že ten účastník řízení, který má břemeno důkazní, je často v pozici, kdy ví (či alespoň si myslí, že ví), jak to bylo, ale nemůže to ničím doložit. Důkazní prostředky má přitom druhý z bývalých manželů. Jak uvádí Nejvyšší soud, je potom na tomto druhém z bývalých manželů, aby konkrétní situaci vysvětlil. To samozřejmě ale neplatí tam, kde ten, kdo se domáhá pro sebe určité výhody a současně je to ten, kdo má mít důkazy pro takovéto své tvrzení; v těchto situacích je důkazní povinnost pouze na tomto účastníkovi.

Samotné vypořádání SJM rozsudkem

Očekávaným závěrem soudního řízení o vypořádání SJM je samozřejmě rozsudek, kterým soud rozdělí vlastnické právo k jednotlivým prvkům SJM a uloží tomu z bývalých manželů, který získá majetek ve vyšší hodnotě, povinnost zaplatit druhému z manželů vypořádací podíl, jehož konkrétní výši potom vypočítá.

Jak má potom všem příslušný soud správně vypočítat onen vypořádací podíl názorně a velmi kvalitně uvedl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2020/2018. Při samotném vypořádání SJM se má přitom soud snažit, aby výše vypořádacího podílu byla co nejnižší^[15].

JUDr. Hugo Körbl,

advokát a autor komentáře k zákonu o státním občanství

E-mail: info@akkorbl.cz

- [1] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2570/2006.
- [2] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 681/2004.
- [3] Srov. DRVOTA, Jan. K vypořádání SJM k domu na pozemku jednoho z manželů. Epravo.cz. K dispozici >>> [zde](#).
- [4] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 22 Cdo 702/2016.
- [5] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.
- [6] Srov. ŘEZNÍČEK, Jan a PROKOPOVÁ, Radka. K disparitě podílů při vypořádání společného jmění manželů soudem. Epravo.cz. K dispozici >>> [zde](#).
- [7] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1037/2004.
- [8] Srov. stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. 2. 1972, sp. zn. Cpj 86/71.
- [9] Srov. ŽÍLA, Michal. Valorizace a redukce vnosu při vypořádání společného jmění manželů dle nového občanského zákoníku. Epravo.cz. K dispozici >>> [zde](#).
- [10] MACEK, Radomil. Vypořádání společného jmění manželů podle současné právní úpravy. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Salač, Ph.D. s. 44.
- [11] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006.
- [12] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3395/2012.
- [13] srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4011/2014.
- [14] srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3421/2006, a shodně ŠVAJGLOVÁ, Radmila. Vnos versus rozšíření společného jmění manželů. Bulletin advokacie. 2017.
- [15] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3268/2010.

Další články:

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)